

**UCHWAŁA NR XVII/94/2016
RADY GMINY MIASTKOWO**

z dnia 22 listopada 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, poz. 1579) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575, poz. 1583) uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jacek Banach

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2017-2019**I. Wstęp**

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompleksowa i obiektywna oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wiele problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

II. Podstawa prawna

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 określa zadania własne Gminy wynikające m.in. z:

- 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.);
- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz.930 z późn. zm.);
- 3) ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

III. Diagnoza społeczna

Cele i zadania Programu zostały poprzedzone analizą danych dotyczących osób i rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące powodów trudnej sytuacji życiowej rodzin, które korzystały z pomocy finansowej OPS w latach 2013-2015.

Tabela nr 1. Powody przyznania pomocy.

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	liczba rodzin		
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
1	ubóstwo	113	116	102
2	sieroctwo	0	0	0
3	bezdomność	2	2	1

4	potrzeba ochrony macierzyństwa	29	28	26
5	w tym: wielodzietność	29	27	26
6	bezrobocie	81	91	78
7	niepełnosprawność	50	53	54
8	długotrwała lub ciężka choroba	15	15	16
9	bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	13	11	8
10	w tym: odziny niepełne	4	3	3
11	rodziny wielodzietne	10	9	6
12	przemoc w rodzinie	0	0	1
13	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
14	alkoholizm	0	0	0
15	narkomania	0	0	0
16	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	2	4
19	zdarzenie losowe	1	0	0

Źródło: Sprawozdania roczne MPIPS-03

Powyższe zestawienie przedstawia powody trudnej sytuacji życiowej, które zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej są przesłanką do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Do najczęstszych przyczyn konieczności skorzystania z pomocy społecznej należało ubóstwo (niskie dochody poniżej ustawowego kryterium dochodowego), przy współistnieniu takich problemów jak: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i bezrobocie. Brak możliwości zapewnienia odpowiednich środków finansowych na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych rodziny wynikających z bezrobocia, problemów zdrowotnych czy też niepełnosprawności prowadzi często do pojawienia się uzależnień, marginalizacji społecznej członków rodziny i pociąga za sobą nieprawidłowe wypełnianie ról opiekuńczo-wychowawczych. Wspomniane trudności przekładają się na wzrastającą liczbę rodzin borykających się z bezzadnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Poniżej przedstawione zostało zestawienie ilości rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia OPS niezależnie od powodu udzielenia pomocy.

Tabela nr.2 Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Rodziny z dziećmi	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
ogółem	220	202	193
o liczbie dzieci 1	40	41	38
o liczbie dzieci 2	76	66	66
o liczbie dzieci 3	65	55	53
o liczbie dzieci 4	17	17	15
o liczbie dzieci 5	11	12	10
o liczbie dzieci 6	5	5	5
o liczbie dzieci 7 i więcej	6	6	6

Źródło: Sprawozdania roczne MPIPS-03

W roku 2015 zatrudniony został asystent rodziny. Podjął on pracę z pięcioma rodzinami łącznie z siedmiorgiem dzieci. Rodziny objęte pracą asystenta miały duże trudności w pełnieniu obowiązków rodzicielskich. Dzięki kilkumiesięcznej pracy asystenta, co wynika z wywiadu przeprowadzonego przez pracownika socjalnego, znacznej poprawie uległy stosunki panujące w tych rodzinach, rodzice nabyli wiele umiejętności w prowadzeniu gospodarstw domowych oraz wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych, lepiej zarządzają finansami swoich gospodarstw domowych, poprawiły się relacje między rodzicami i nieletnimi dziećmi. Widoczne są więc rezultaty pracy i efekty pomocy nakierowanej na konkretną rodzinę, która ma na utrzymaniu dzieci a sama nie jest w stanie uporać się z trudnościami dnia codziennego.

Ośrodek Pomocy Społecznej ponosi również wydatki na opiekę i wychowanie 4 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Ich wysokość kształtowała się następująco w poszczególnych latach: rok 2013 – 2 851,57 zł, rok 2014 – 7 588,40 zł., rok 2015 – 10 600 zł. Zaznaczyć przy tym należy, że gmina ponosi 10 %

w/w wydatków w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30 % w drugim roku pobytu i 50 % w trzecim roku i następnych latach.

IV. Cele i założenia programowe

Podstawowym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Priorytetem Programu jest stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy świadczeniobiorca powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych.

Cele szczegółowe Programu:

1. Diagnozowanie i analiza środowiska rodzinnego

Lp.	Działania	Terminy
1	wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności	do 14 dni roboczych od otrzymania zgłoszenia o problemach danej rodziny
2	prowadzenie w rodzinie pracy socjalnej mającej na celu rozpoznanie problemów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym	na bieżąco wg potrzeb
3	konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny	na bieżąco wg potrzeb

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

Lp.	Działania	Terminy
1	przyznanie gorącego posiłku w stołówkach szkolnych dla dzieci uczących się	na bieżąco wg potrzeb
2	monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez współpracę z placówką służby zdrowia;	na bieżąco wg potrzeb
3	wsparcie materialne i rzeczowe w ramach ustawy o pomocy społecznej	na bieżąco wg potrzeb

3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin, zapewnienie specjalistycznego poradnictwa i wsparcia

Lp.	Działania	Terminy
1	pomoc asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w jej środowisku domowym	na bieżąco wg potrzeb
2	pomoc w dostępie do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego	na bieżąco wg potrzeb
3	pomoc w dostępie do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego	na bieżąco wg potrzeb

4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywania już istniejących

Lp.	Działania	Terminy
1	systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną w tym z placówkami służby zdrowia	na bieżąco wg potrzeb

2	motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji, p. podjęcie leczenia uzależnień - współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktem Konsultacyjnym, podjęcie terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej – współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy	na bieżąco wg potrzeb
3	angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy	na bieżąco wg potrzeb
4	angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, wzmacniania poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczanie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich	na bieżąco wg potrzeb
5	współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, oraz sądem w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym	na bieżąco wg potrzeb

5. Dążenie do odbudowy i wzmocnienia rodzin

Lp.	Działania	Terminy
1	pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny	na bieżąco wg potrzeb

V. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. wyszkolona kadra pracownicza 2. dobra współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rodziny 3. realizacja programów osłonowych i profilaktycznych 4. otwartość na współpracę z środowiskiem lokalnym 5. zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny	1. brak fachowej pomocy psychologa 2. brak wczesnej diagnostyki problemów rodziny 3. niewystarczające środki finansowe 4. zbyt mała aktywność i gotowość społeczności lokalnej do współpracy 5. brak współpracy ze strony rodziny
Szanse	Zagrożenia
1. możliwość pozyskania środków finansowych zewnętrznych 2. rosnąca świadomość społeczna 3. zatrudnienie asystenta rodziny	1. złożoność problemów rodzin 2. niespójne przepisy prawa 3. zatracanie rodzinnych wartości 4. degradacja relacji rodzinnych

VI. Adresaci Programu

Rodziny wychowujące dzieci na terenie gminy Miastkowo, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

VII. Źródło finansowania

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych gminy.

Środki na realizację Programu będą pochodzić z:

- 1) budżet gminy;
- 2) budżet państwa;

- 3) środki pozyskane z funduszy zewnętrznych w tym: rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

VIII. Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastkowie we współpracy z:

- 1) Sądem Rejonowym w Łomży - Wydział Rodzinny i Nieletnich - współpraca w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) kuratorami sądowymi - w celu podejmowania działań o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym, kontrolnym związanym z wykonywaniem orzeczeń sądu oraz podejmowanie czynności w ramach procedur Niebieskiej Karty;
- 3) Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Miastkowie w celu zapewnienia osobom uzależnionym, ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do specjalistycznych form wsparcia wyjścia z nałogu;
- 4) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w celu zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, oraz udzielenia wsparcia osobom usamodzielnionym opuszczającym ww. formy pieczy zastępcze;
- 5) Zespołem Interdyscyplinarnym w Miastkowie – podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieska Karta” oraz działań wspierających rodziny dotknięte przemocą;
- 6) Posterunkiem Policji w Śniadowie w celu przeciwdziałaniu przestępczości i uzależnieniu wśród dzieci i młodzieży oraz w ramach procedury „Niebieskiej Karty”;
- 7) Szkołą Podstawową w Miastkowie, Rydzewie oraz Publicznym Gimnazjum w Miastkowie poprzez realizację szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych. Wspieranie rodziców i dzieci w problemach pojawiających się w rodzinach. W przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie podjęcie czynności procedury „Niebieskiej Karty”;
- 8) Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Miastkowie – objęcie opieką zdrowotną i prowadzenie profilaktyki zdrowia. W przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie podjęcie czynności procedury „Niebieskiej Karty”.

IX. Zakładane efekty realizacji programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Wskaźnikami osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych objętych wsparciem asystenta rodziny;
- 2) ilość rodzin korzystających z porad i konsultacji specjalistów;
- 3) ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu, w tym ilość rodzin, które zakończyły pozytywnie współpracę z asystentem rodziny.

X. Monitorowanie programu

Program będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastkowie. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Zbiorcze sprawozdanie z realizacji programu będzie przedstawione Radzie Gminy każdego roku w ramach sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.

XI. Podsumowanie

Gminny Program Wsparcia Rodziny dla Gminy Miastkowo na lata 2017-2019 ma stanowić fundament do tworzenia sprzyjających warunków w celu poprawy życia rodzin mających trudności opiekuńczo – wychowawcze w celu zapewnienia ich dzieciom pozostania i prawidłowego rozwoju i funkcjonowania w środowisku naturalnym. Jak wynika z założeń programowych niezbędna jest w tym celu systematyczna współpraca jednostek działających na rzecz dzieci na terenie gminy Miastkowo. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być między innymi polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej oraz uwrażliwienie społeczeństwa lokalnego na krzywdę dzieci i zachęcenie do współpracy z instytucjami.